

Audite

Henny van Dolder-de Wit

Kapper en tapper

Het parkeerterrein Potterspoort op de hoek van de Hoge Gouwe en het Bolwerkplein kun je tot en met de panden aan het Nonnenwater nu niet bepaald rekenen tot Gouda's stadsschoon. Toch stond hier ooit een rij interessante panden met een grote diversiteit aan bewoners. In het hoekhuis was de kapperszaak van Henri Donnai gevestigd. Zijn bijnaam was Frederik Fluweel, naar een figuur uit een stripboek waarmee hij een sprekende gelijkenis vertoonde. Behalve tondeuse en scheermes hanteerde hij met evenveel vaardigheid de jeneverfles voor zijn klanten, die er menig borreltje nuttigden, uiteraard tegen betaling. De kapper was dus tegelijk tapper.

Daarnaast was een portiek met twee ingangen, Hoge Gouwe 209 en 209a. De ene deur leidde naar het bovenhuis van de familie Raamsdonk. De andere naar de slagerij van J. de Wit, mijn vader. Ik herinner mij nog het hartverscheurende gehuil van de bovenburen toen zij in de oorlog de tijdging ontvingen dat hun enige zoon Piet, negentien jaar oud, tijdens een bombardement op de stad Dresden was omgekomen.

Op de foto staat in het portiek mijn vader, in gesprek met brugwachter Meilof, die met nog enkele collega's de Rode Brug (Rabatbrug), de Kattenbrug en de Regentessebrug, ('het Kippenbruggetje') bediende, om op gezette tijden de vrachtschepen door te laten. Hun brugwachtershuisje stond op het Bolwerk, vlak bij de Kattenbrug. Daarvóór stond in de zomer De Zeeuw met zijn ijscokarretje, een wat oudere man met een grote witte snor.

Het pand 209 werd in de jaren dertig van de twintigste eeuw geheel afgebroken en vernieuwd. Later ontdekte ik in het Streekarchief Midden-Holland aan de hand van foto's en documenten dat er voorheen een huis stond met de naam 'De Drie Gerstebroden'. Waarschijnlijk was er ooit een bakkerij in gevestigd.

Op de Gouwe nummer 207, waar mijn ouders in 1920 hun zaak begonnen, was achter-eenvolgens het snoep- en sigarenwinkeltje van 'ome Goris' gevestigd, een stoffen- en furnituurzaak van mevrouw De Bruin en een keramiekbedrijfje. Het exterieur, bekroond met een klokgevel, bezat een interieur dat tot aan de afbraak omstreeks 1968 nog bijna geheel authentiek was; achter de winkel was een woonkamer met eiken balkenplafond en openslaande deuren naar een bedstee die tegelijk een klein kamertje was. Daarachter een ruime keuken met een vloer van witte en zwarte tegels, die deden denken aan een schilderij van Vermeer. Achter het aanrecht was een wand van witte tegels met een uitbundige versiering van paarse wijnranken. In de gang, die belegd was met leistenen plavuizen, leidden twee schuinstaande deurtjes met een uitgesneden hartje erin naar een onderliggende kelder. Het zou nu als museumje kunnen dienen, als voorbeeld van een zeventiende-eeuws woonhuis. Vanuit de tuin keek je omhoog naar de enorme gasketel, die toen deze huizenrij domineerde. In het bovenhuis woonde de familie Ravenstein.

Naast nog enkele woonhuizen bevond zich het expeditiebedrijf van de firma Jac. Smit, die per schip en auto een vrachtdienst onderhield op Amsterdam en Haarlem. Daarnaast was de rijwielhandel annex het reparatiebedrijf van J. Gravestein. Dan volgden de gebouwen van het Gemeente Electriciteits Bedrijf. Het enige woon-winkelpand dat er nog staat is de voormalige slagerij van Teeuwen, die grensde aan de muziekschool van Sint-Jansorganist Henri de Man, waaraan ook stadsbeiaardierster Maria Blom was verbonden. Op de hoek van de Gouwe en het Nonnenwater bevond zich de kruidenierszaak van K. de Bruin. In de nok van dit pand bevonden zich toen nog sporen van de

De sfeervolle huizenrij aan de Hoge Gouwe op de plaats waar nu het parkeerterrein Potterspoort ligt. Links de boeg van het vrachtschip 'Stad Haarlem' van de firma Jac. Smit. Boven de daken is vaag het forse silhouet van de gasketel te zien (ca. 1918). Foto: Henny van Dolder.

kapel van het klooster Sint-Marie, die op deze plek stond. Deze huizen, met een rij woningen aan het Nonnenwater, moesten plaats maken voor nieuwbouw. In 1978 werd het pand in gebruik genomen door de Goudse Waterleidingmaatschappij. Alle genoemde panden, voorzover ze niet zijn afgebroken, staan er sinds jaar en dag troosteloos bij. Plannen zijn er wel, maar het schijnt niet te gelukken om deze belangrijke entree naar de binnenstad daadwerkelijk weer een aantrekkelijk aanzien te geven. De ontwikkeling van grootschalige projecten geniet kennelijk de voorkeur.

Ondergronds

Leon Mijderwijk

Detectorpiloten worden zij wel eens genoemd in de archeologische wereld, mannen die gewapend met een metaaldetector de bodem afspeuren naar metaalvondsten. Er zijn inderdaad kamikazen onder de detectorzoekers die zich weinig gelegen laten aan de geschiedkundige waarde van het bodemarchief. De schade die zij aanrichten kan groot zijn, maar relatief gezien zijn er piloten die veel meer ellende kunnen berokkenen: de vliegeniers in oorlogstijd. Detectoramateurs komen op hun zoektocht meermaals in contact met sporen die piloten, maar ook grondtroepen, in de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) hebben achtergelaten.

Aangezien de oorlog meer dan zestig jaar geleden plaatsvond, zijn deze resten in de bodem juridisch beschermd op basis van de Monumentenwet. Hoewel veel kennis over de Tweede Wereldoorlog voorhanden is door de vele historische bronnen, de verhalen

Identificatieplaatje van een Duitse soldaat.

van ooggetuigen en de voorwerpen die boven de grond bewaard zijn gebleven, is ook de archeologische component van groot belang. Een goede documentatie van vondsten uit die periode kan immers een extra, tastbare dimensie toevoegen aan de kennis.

Illustrerend voor het belang van Tweede Wereldoorlog-archeologie zijn de identificatieplaatjes van sol-